

TYPOGRAFI OCH ARKITEKTUR ÄR TVÅ DISCIPLINER som går armkrok, båda uppför en byggnad som ska vara funktionell för användaren. Enligt de äldsta texterna vi känner till om arkitektur, »*Tio böcker om arkitektur*« av Vitruvius, är arkitekturens kärna balansen mellan Skönhet (*Venustas*), Hållbarhet (*Firmitas*) och Funktion (*Utilitas*). Denna nedkokning av begreppet arkitektur gäller än och personligen ansluter jag mig till Adolf Loos utvecklande definition av arkitektur i »*Arquitectura*« (1910) "Ett hus måste tilltala alla, till skillnad från konstverket som inte behöver tyckas om av någon. Konstverket är en privat angelägenhet för konstnären. Det är inte byggnaden. Konstverk tar plats i världen utan att finns något som helst krav som tvingar det att födas. Huset fyller ett krav. (...) Konstverket är revolutionerande, huset är konservativt. (...) kan det inte vara så att huset inte har någonting att göra med konst och att arkitekturen inte bör räknas in bland konsterna? Det stämmer. Endast en del, mycket liten, av arkitekturen hör det konstens område: begravningsmonumentet och minnesvården. Allt annat, allt som har ett ändamål måste undantas från konstens imperium."

Typografin är sålunda, enligt mitt enkla förmenande, inte heller en konstart utan ett konservativt hantverk som ska vara funktionellt och stå i läsarens tjänst. Den som uttryckt detta bäst är Stanley Morison i sin essä »*First Principles of Typography*«

"Typography may be defined as the art of of rightly disposing printing material in accordance with specific purpose; of so arranging the letters, distributing the space and controlling the type as to aid to the maximum the reader's comprehension of the text. Typography is the efficient means to an essentially utilitarian and only accidentally aesthetic."

"(...) any disposition of printing material which, whatever the intention, has the effect of coming between author and reader is wrong. (...) in all permanent forms of typography, whether publicly or privately printed, the typographer's only purpose is to express, not himself, but his author."

"Tradition, therefore, is another word for unanimity about fundamentals which has been brought into being by the trials, errors and corrections of many centuries. *Experientia docet*."

Det är inte tyckandet utan tjänandet som skapar god vardagstypografi. Idag tror de flesta att estetiken föregår funktionen. Estetiken är inbyggd i den tradition som först och främst tillgodoser funktionen, "Beauty takes care of itself" som Eric Gill uttryckte det, eller "Form follows function" som den amerikanske arkitekten Louis Sullivan sade och ringade därigenom in vad som är arkitekturens huvuduppgift och dess akilleshäla.

Om man vill stå i läsarens tjänst och tillämpa god typografi anmodas med varm hand denna litteraturlista som framställdes inför en föreläsning på HDK i Göteborg våren 2010.